

Информация об авторе

Скибицкая Лиана Ивановна – ст. преподаватель кафедры менеджмента внешнеэкономической деятельности предприятий Национального авиационного университета (04074, Украина, г. Киев, ул. Жашковская, 50, e-mail: skibo@ukr.net).

National Aviation University (50 Zhashkivska St, Kyiv, 04074, Ukraine, e-mail: skibo@ukr.net).

Information about the author

L. Skibitska – senior lecturer of the Department of Management of Foreign Economic Activity of Enterprises of the

Рецензент

докт. екон. наук,
професор Попов О. Є.

Стаття надійшла до ред.
04.07.2014 р.

**ЕВОЛЮЦІЯ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ:
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ**

УДК 336.71:316.32

Трохименко В. І.

Визначено сутність еволюції ринку банківських послуг як складного історичного процесу, що призводить до перетворень та видозміни досліджуваного ринку. Сформульовано три теоретико-методологічні підходи до її дослідження. Виокремлено та охарактеризовано функціональний підхід, що передбачає дослідження процесів модифікації ролі та функціонального призначення ринку банківських послуг в умовах фінансової глобалізації; структурно-поведінковий, пов'язаний із вивченням процесів перетворення механізмів координації взаємовідносин суб'єктів ринку, а також інституційний підхід, заснований на виявленні факторів і тенденцій інституційних змін досліджуваного ринку. З'ясовано економічну суть сучасного ринку банківських послуг.

Ключові слова: ринок банківських послуг, еволюція ринку банківських послуг, функціональний підхід, структурно-поведінковий підхід, інституційний підхід, фінансова глобалізація.

**ЭВОЛЮЦИЯ РЫНКА БАНКОВСКИХ УСЛУГ:
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ**

УДК 336.71:316.32

Трохименко В. И.

Определена сущность эволюции рынка банковских услуг как сложного исторического процесса, что приводит к преобразованию и видоизменениям исследуемого рынка. Сформулированы три теоретико-методологических подхода к ее исследованию. Выделены и охарактеризованы функциональный подход, предполагающий исследование процессов модификации роли и функционального предназначения рынка банковских услуг в условиях финансовой глобализации; структурно-поведенческий, связанный с изучением процессов преобразования механизмов координации взаимоотношений субъектов рынка, а также институциональный подход, основанный на выявлении факторов и тенденций институциональных изменений

исследуемого рынка. Выяснена экономическая сущность современного рынка банковских услуг.

Ключевые слова: рынок банковских услуг, эволюция рынка банковских услуг, функциональный подход, структурно-поведенческий подход, институциональный подход, финансовая глобализация.

EVOLUTION OF BANKING SERVICES MARKET: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES

JEL Classification: B52; G21

V. Trokhymenko

The essentiality of the evolution of the banking service market is defined as a complex historical process that leads to changes and modifications of the investigated market. Three theoretical and methodological approaches to its investigation are formulated, in particular, the functional one, that involves the study of processes of modifications of the role and function of the banking service market under financial globalization; the structural and behavioral one, that is concerned with the analysis of transformation of coordination mechanisms of the relationship between market players, and the institutional approach that is based on the identification of factors and trends of institutional changes in the studied market. The economic essence of the current banking service market is elucidated.

Keywords: banking service market, evolution of the banking service market, functional approach, structural and behavioral approach, institutional approach, financial globalization.

Практика розвинених країн свідчить, що ринок банківських послуг, який ефективно функціонує, є невід'ємним елементом сучасних економічних систем та фактором їх економічного зростання. При цьому значні трансформаційні зміни, що відбуваються зараз у банківській сфері внаслідок глобалізаційних перетворень, мають неоднозначні наслідки для функціонування як національної, так і в цілому світової економіки. За цих обставин виокремлення теоретико-методологічних підходів до розуміння еволюції ринку банківських послуг є важливим напрямом комплексного дослідження генези економічних відносин на цьому ринку, що дозволить усебічно проаналізувати особливості зазначених процесів з метою врахування їх позитивних проявів та мінімізації негативних наслідків, викликаних наявними суперечностями і загрозами.

Окремим питанням розвитку національних і міжнародних ринків банківських послуг присвячені праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як: В. Базилевич, О. Верніков, Геєць А. В., Н. Гражевська, О. Дзюблюк, В. Корнєєв, Л. Курманова, В. Міщенко, С. Науменкова, П. Нікіфоров, Ф. Мишкін, І. Школьник та ін.

Однак новітні тенденції розвитку світової економіки, призводячи до суттєвих змін і структурних зрушень на ринку банківських послуг, породжують потребу в подальшому дослідженні процесів його формування та розвитку.

Метою статті є вивчення сутності та основних напрямів еволюції ринку банківських послуг як складного історичного процесу, що приводить до перетворень та видозміни досліджуваного ринку.

У загальному розумінні еволюцію (від лат. *evolutio* – розгортання) трактують як поступовий об'єктивний процес конкретно-історичних перетворень системи чи структури. У цьому (класичному, вузькому) розумінні еволюція розглядається як поступовий, тривалий, безперервний, кумулятивний процес (кожне нове явище є не механічним додаванням до старого, а генетичним його продовженням), що протиставляється революції (від лат. *revolutio* – переворот, зміна), яку визначають як стрибкоподібні докорінні зміни [1].

Таким чином, еволюція і революція постають як дві взаємопов'язані форми будь-якого процесу розвитку. За умов еволюційних перетворень економічних систем чи явищ більшість інерційних характеристик зберігається, змінюються лише їх співвідношення та міра. Водночас за революційних трансформацій руйнуються попередні і складаються нові інерційні характеристики стану та напряму руху системи, відбуваються глибокі якісні зміни у стані системи, які переривають еволюційний період і переводять її до якісно іншого ступеня розвитку. Інакше кажучи, революція – це переривання поступовості, стрибок у розвитку суспільства від одного якісного стану до іншого, який підготовлений попереднім еволюційним процесом, об'єктивними та суб'єктивними передумовами [2, с. 26–28].

На думку сучасних дослідників, характер еволюційних перетворень може бути як довготривалим і поступовим, так і стрибкоподібним та швидкоплинним. Тобто в широкому значенні еволюція як процес розвитку природи і суспільства не протиставляється революційним змінам, а включає їх [1].

Таким чином, за сучасного трактування еволюція поєднує: 1) цілісну послідовність низки поступових перетворень, що закономірно впливають одна з одної і в сукупності протягом тривалого часу ведуть до набуття об'єктом еволюції стійких, незворотних, нових для нього ознак; 2) трансформацію як процес оновлення системи в процесі її стрибкоподібних якісних (революційних) змін [3, с.162–164].

Важливо взяти до уваги, що реалізація еволюційного підходу в економічних дослідженнях передбачає врахування таких закономірностей соціогенетики:

спадковості – розуміння того, що система існує доти, доки зберігається її спадкове ядро – генотип. Виходячи з того, що сучасні дослідники акцентують увагу на тому, що в ході еволюційного розвитку спадковість є демонстрацією генетичного зв'язку між явищами та процесами соціальної дійсності, "виникають незворотні стани, які не повністю заперечують попередні, а частково вбирають у себе їх якості, збагачують їх, ускладнюючи тим самим весь процес у цілому" [2, с.18–19];

мінливості, пов'язаної з оновленням, перетворенням, зміною в часі економічних систем. Ідеться про те, що в процесі переходу до чергової фази життєвого циклу або реакції на виклики зовнішнього середовища частина елементів економічної системи видозмінюється або замінюється на нові, забезпечуючи збагачення старого чи виникнення нового генотипу. При цьому для переважної більшості дослідників джерелом мінливості є суперечності між внутрішніми стійкими ознаками системи (спадковістю) і зовнішнім середовищем;

відбору, заснованого на конкуренції між елементами системи, внаслідок чого відбувається витіснення старих новими, складнішими та ефективнішими [2, с. 11–19, 82; 3, с.186].

Урахування зазначених аспектів дозволяє визначити еволюцію ринку банківських послуг як об'єктивно-історичний процес, що передбачає послідовність поступових кількісних і стрибкоподібних якісних трансформацій, заснованих на механізмах спадковості, мінливості та до-

бору, в результаті яких досліджуваний ринок набуває стійких, незворотних та нових для нього ознак.

Пік інтересу до проблем наукового осмислення ринку банківських послуг як до сфери економіки, що може продукувати специфічний товар, здатний задовольнити людські потреби і приносити дохід, на Заході припадає на кінець 60-х років XX ст. Це пов'язано з такими тенденціями розвитку світової економіки, як: лібералізація фінансових ринків, модифікація ринку банківських послуг під впливом інтернаціоналізації і транснаціоналізації, фінансової консолідації та розвитку інноваційних фінансових послуг (пооява потужних транснаціональних банків (ТНБ), утворення фінансових конгломератів та стратегічних альянсів банків і небанківських фінансово-кредитних установ) унаслідок фінансової глобалізації та формування єдиного європейського ринку фінансових послуг.

Аналіз наукових досліджень, започаткованих у цей період, свідчить про відсутність єдиних загально визначених підходів до трактування ринку банківських послуг. Водночас необхідність глибокого аналізу розвитку зазначеного ринку за сучасних умов глобалізації світової економіки обумовлює виокремлення таких підходів до розуміння його еволюції (рисунок).

1. *Функціональний підхід*, за якого еволюція ринку банківських послуг розглядається в контексті розвитку ринку фінансових послуг та фінансового ринку в цілому з урахуванням зміни його ролі і функціонального призначення в сучасній ринковій економіці.

На думку сучасних дослідників, визначення ринку банківських послуг через його функціональне призначення дозволяє трактувати його як механізм, що акумулює і перерозподіляє вільні грошові кошти суспільства між різними секторами і галузями, що дає змогу забезпечити практичний перерозподіл вартості для нормального перебігу індивідуальних відтворювальних процесів та створити належні можливості для регулювання грошово-кредитних відносин в економіці для підтримання оптимальних умов неперервності суспільного відтворення з метою досягнення критерію найвищої ефективності [4, с. 208].

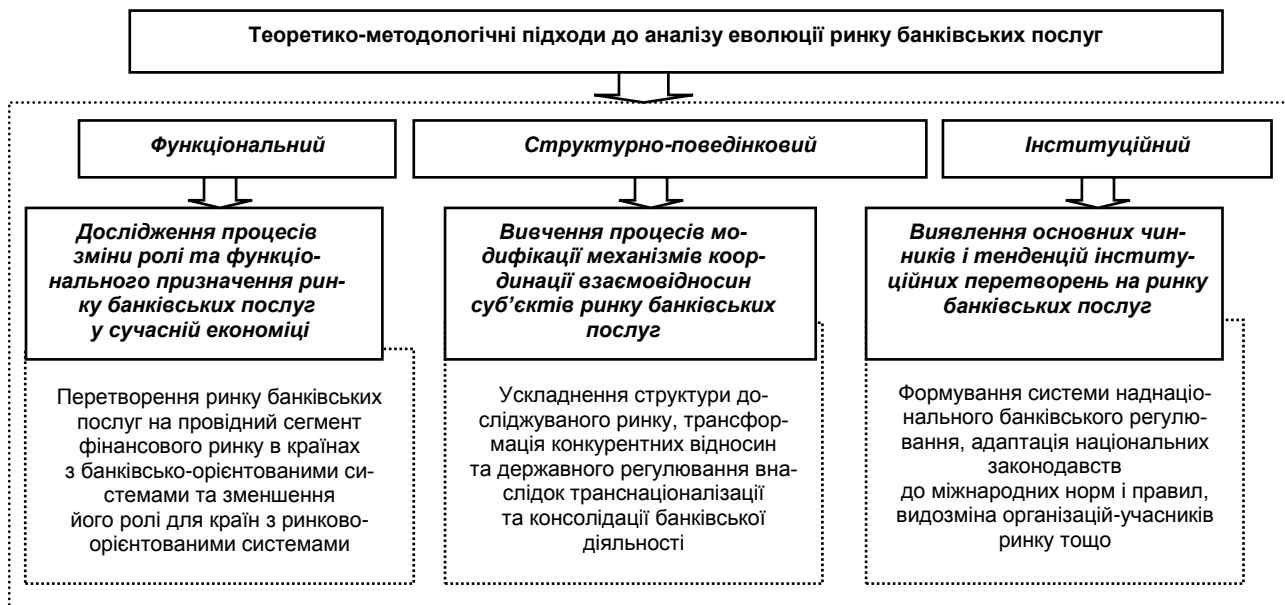

Рис. Теоретико-методологічні підходи до дослідження еволюції ринку банківських послуг

У контексті проблеми, що досліджується, слід взяти до уваги суттєву перебудову сфери фінансових послуг, пов'язану з особливостями розвитку країн з англо-

американськими, або ринково-орієнтованими та євроконтинентальними, або банківсько-орієнтованими фінансовими системами [5, с. 40–46; 6, с. 289–312; 7, с. 154–155].

Так, у країнах з ринково-орієнтованими фінансовими системами (високорозвинених державах із сучасною та високотехнологічною галузевою структурою) зараз відбувається активізація небанківських фінансово-кредитних установ та переорієнтація ринку на домінування небанківських форм посередництва [6, с. 314]. Зокрема, якщо у США наприкінці XIX ст. на банки припадало 90 % усіх фінансових активів, у 50-ті рр. XX ст. – 60 %, то в останні десятиріччя – лише 20 % [5, с. 41–42].

Натомість у країнах з банківсько-орієнтованими фінансовими системами (переважно з традиційними економіками) недостатній ступінь розвиненості фондового ринку перетворює ринок банківських послуг на пріоритетний сегмент фінансового ринку, а банківський кредит на найпоширеніший, а інколи і єдиний прийнятний інструмент фінансування економічних потреб суб'єктів господарювання. Особливого загострення зазначені процеси набувають унаслідок посилення конвергенції банківської та фінансової діяльності й трансформації банків в універсальні фінансові установи, що надають широкий спектр фінансових послуг.

Таким чином, у процесі еволюційного розвитку спостерігається зміна ролі та функціонального призначення ринку банківських послуг у частині перетворення його на провідний сегмент фінансового ринку в країнах з банківсько-орієнтованими фінансовими системами та послаблення його значення в процесах перерозподілу капіталів і забезпечення безперервності економічного відтворення для країн з ринково-орієнтованими фінансовими системами.

II. Структурно-поведінковий підхід до дослідження еволюції ринку банківських послуг передбачає його аналіз через призму теорії галузевих ринків та полягає у вивченні процесів зміни механізмів координації взаємовідносин між його суб'єктами, таких, як: центральний банк, кредитні комерційні організації-резиденти, державні та некомерційні організації-резиденти, юридичні особи-резиденти, фізичні особи, агенти-нерезиденти [8], що за сучасних умов відбувається внаслідок транснаціоналізації банківської діяльності, посилення консолідації банківського капіталу та концентрації значної частки фінансових ресурсів в обмеженій кількості глобальних гравців. Усе перелічене призводить до ускладнення структури досліджуваного ринку, модифікації конкурентних відносин та державного регулювання.

Зокрема, прихильники парадигми "структура – поведінка – результат" [9; 10] виходять з того, що банківські установи займаються однаковим видом діяльності (мають схожі технології, технологічну базу, однорідний професійний склад кадрів), а банківські послуги є агрегованим за галузевою ознакою товаром на досліджуваному ринку.

У загальному розумінні зазначений підхід передбачає побудову специфічних моделей ринку банківських послуг, які є структурованим вираженням закономірностей поведінки його суб'єктів, що формуються під дією конкуренції, ринкової влади та державного регулювання. Формалізація зазначених моделей уможливілює характеристику систем взаємовідносин покупців та продавців банківських послуг у процесі їх купівлі-продажу – формування попиту, пропозиції, встановлення ціни. Аналіз зазначених проблем здійснюється за трьома основними напрямками: 1) дослідження банку як суб'єкта галузевого ринку; 2) дослідження відносин конкуренції на зазначеному ринку; 3) дослідження державного регулювання ринку банківських послуг з метою забезпечення ефективної конкурентної та анти-монопольної політики [9, с. 24–27].

III. Інституційний підхід до аналізу еволюції ринку банківських послуг полягає у виявленні основних чинників і тенденцій інституційної зміни на досліджуваному ринку.

Згідно з працями лауреата Нобелівської премії Д. Норта ключовим для інституційних перетворень є

безперервна взаємодія інституцій (норм і правил гри) – формальних і неформальних та організацій (учасників гри) в економічному середовищі [11, с. 12; 12, с. 145–146]. Разом із тим сучасні вчені зазначають, що еволюція ринку банківських послуг як сфера інституційних перетворень відображає модернізацію сформованих економічних відносин і технологій банківської діяльності, і на цій основі – підвищення ефективності його функціонування та якості надання послуг споживачам [13, с. 276].

Як відомо, в теорії інституційних змін розрізняють два основних шляхи інституційного розвитку – еволюційний та революційний. При цьому еволюція інституцій – це природний спосіб реалізації інституційних перетворень, що здійснюються шляхом еволюційно-генетичного розвитку, в процесі якого неформальні інституції набувають законодавчо-правового оформлення, тобто формального статусу. За цих обставин відбувається їх легалізація чи легітимізація шляхом юридичного, правового закріплення. Тому новостворені формальні інституції, в цілому не змінюючи траєкторії розвитку, наслідують та відтворюють тенденції, що до того склалися у вигляді неформальних рамок – традицій, звичаїв [3, с. 125–128; 12, с. 170].

Революційний шлях інституційного розвитку передбачає так зване інституційне реформування, тобто запозичення (трансплантацію), створення інституцій, що обумовлено неможливістю на деяких етапах економічного розвитку самостійно створити інституції та організації, необхідні для подальшого просування в напрямі сформованих економічною системою цілей [14, с. 11]. За цих обставин відбувається радикальна зміна чи заміщення одних інституцій іншими.

При цьому в якості основних стратегій запозичення інституцій виділяють їх імпорт, модифікацію трансплантата, імплантацію, "вирощування" інституцій (одночасна трансплантація декількох варіантів інституції та їх співіснування (конкуренція) з аналогічними інституціями реципієнта), проектування (свідома цілеспрямована діяльність, орієнтована на створення інституцій) тощо [3, с. 125–128; 15, с. 16]. Водночас учені наголошують, що цей варіант інституційних перетворень є значно складнішим від еволюційного. Так, він не наслідуює, а принципово змінює існуючу траєкторію розвитку і має неоднозначний, часто суперечливий характер, оскільки полягає у складній взаємодії старих неформальних інституцій, що мають ознаки минулого господарського досвіду, з новоствореними формальними інституційними рамками [14, с. 11; 16]. За цих обставин результативність свідомого копіювання нових інституцій визначається ступенем їх конгруентності, тобто наявністю спільних тенденцій розвитку неформальних та імпортованих формальних правил і норм поведінки, що панують у суспільстві.

Однак відмова від поступовості та виваженості у здійсненні реформ ринку банківських послуг, надмірний радикалізм у дискредитації інституцій попередніх періодів, одночасність перетворень різних аспектів банківської діяльності, як це відбувалось у країнах з трансформаційною економікою на початку 90-х рр. XX ст., може призвести до розвитку інституційного конфлікту, що проявляється у невідповідності "нової інституційної матриці" потребам модернізації наявної структури норм і правил економічної діяльності. Наслідками зазначених процесів може стати виникнення інституційних пасток: неплатежів, зростання частки проблемних та безнадійних кредитів, корупції працівників банківських установ, легалізації незаконних доходів, що в сукупності призводить до зменшення прозорості ринку та неефективності інституційної забезпеченості національної економіки банківськими послугами [15, с. 37; 17].

Аналіз світового досвіду розвитку ринку банківських послуг свідчить, що його інституційна структура перебуває в постійній динаміці. При цьому головними факторами, що сприяють інституційним перетворенням дослід-

жуваного ринку, за сучасних умов є лібералізація та інтернаціоналізація світових фінансових ринків, циклічність розвитку фінансового сектору економіки, а також розвиток споживчого попиту на нові види банківських послуг.

Також особливістю сучасних інституційних трансформацій ринків банківських послуг більшості країн є імплантація не лише формальних інституцій (законів та нормативів), а й імпорту як установ для їх виконання, так і самих акторів (зазвичай, іноземних банків) [15, с. 45]. За цих обставин основними інституційними змінами є модифікація організаційно-учасників ринку, започаткування нових форм партнерства між банками та небанківськими фінансовими посередниками, формування системи наднаціонального банківського регулювання та адаптація національних законодавств до міжнародних норм і правил.

Отже, вивчення еволюції ринку банківських послуг полягає в дослідженні зазначеного ринку в трьох аспектах: 1) зміни його ролі та значення у сучасній економіці; 2) трансформації конкурентних відносин та видозміни взаємозв'язків між суб'єктами ринку; 3) модифікації інституційно-організаційних механізмів його функціонування.

Таким чином, у статті на основі аналізу праць вітчизняних та зарубіжних вчених визначено, що еволюцію ринку банківських послуг як об'єктивно-історичний процес поступових кількісних і якісних трансформацій, унаслідок яких виникають стійкі, незворотні та нові для ринку ознаки, можна розглядати, використовуючи такі теоретико-методологічні підходи: 1) функціональний, що передбачає дослідження процесів модифікації ролі ринку банківських послуг та його функціонального призначення в сучасній економіці; 2) структурно-поведінковий, пов'язаний із вивченням зміни механізмів координації взаємовідносин суб'єктів досліджуваного ринку; 3) інституційний, заснований на виявленні основних чинників і тенденцій інституційних трансформацій на ринку. При цьому систематизація зазначених підходів до аналізу еволюції ринку банківських послуг дає підстави розглядати його як важливу складову глобального фінансового ринку, специфічний галузевий ринок, що поєднує персоніфікованих та інституційних суб'єктів господарювання у процесі надання та споживання банківських послуг.

Література: 1. Табачникова М. Б. Теоретические концепции эволюционных изменений социально-экономических систем [Электронный ресурс] / М. Б. Табачникова // Проблемы региональной экономики. Вестник ЦИРЭ. – Режим доступа к журн. : <http://www.lerc.ru/?part=bulletin&art=6&page=28>. 2. Авєрина О. І. Соціальна мінливість: когнітивний аналіз : [монографія] / за наук. ред. проф. В. П. Бєха ; Мін-во освіти і науки, молоді і спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 202 с. 3. Гражевська Н. І. Економічні системи епохи глобальних змін / Н. І. Гражевська. – К. : Знання, 2008. – 431 с. 4. Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання : [монографія] / за ред. д. е. н., проф. О. В. Дзюблєва. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – 384 с. 5. Корнєєв В. В. Фінансові посередники як інститути розвитку : [монографія] / В. В. Корнєєв. – К. : Основа, 2007. – 192 с. 6. Мишкін Ф. С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / Ф. С. Мишкін ; [пер. з англ. С. Панчишин, А. Стасишин, Г. Стеблій]. – К. : Основи, 1999. – 963 с. 7. Школьник І. О. Фінансовий ринок: сучасний стан і стратегія розвитку : [монографія] / І. О. Школьник. – Суми : ВВП "Мрія-1" ЛТД, УАБС НБУ, 2008. – 348 с. 8. Степаненко О. П. Оцінювання ефективності функціонування та розвитку банківської системи / О. П. Степаненко // Економіка розвитку. – 2013. – № 1 (65). – С. 5–10. 9. Ігнатюк А. І. Галузеві ринки: теорія, практика,

напрями регулювання : [монографія] / А. І. Ігнатюк. – К. : ННЦ ІАЕ, 2010. – 465 с. 10. Точилін В. О. Формування функціонально ефективною моделі ринку: конкуренція та бар'єри, ринкова влада і державне регулювання / В. О. Точилін, В. В. Венгер // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 2 (92). – С. 23–38. 11. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт. – К. : Основи, 2000. – 170 с. 12. Гайдай Т. В. Парадигма інституціоналізму: методологічний контекст : [монографія] / Т. В. Гайдай. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – 296 с. 13. Курманова Л. Р. Інститут ринку в системі розвитку банківських послуг / Л. Р. Курманова // Економічні науки. – 2009. – № 4 (59). – С. 273–276. 14. Нікіфоров П. О. Інституційні передумови розвитку структури фінансового ринку / П. О. Нікіфоров, В. І. Кравець // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Серія "Економіка". – 2006. – Вип. 90. – С. 9–11. 15. Верников А. В. Форми собственности и институциональные изменения в банковском секторе : научный доклад / А. В. Верников. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 52 с. 16. Геєць В. М. Посткризові перспективи та проблеми розвитку економік України і Росії (макроекономічний аспект) / В. М. Геєць // Фінанси України. – 2011. – № 3. – С. 3–18. 17. Пустовийт Р. Ф. Інституційне формування постсоціалістичного банківського сектора / Р. Ф. Пустовийт, М. П. Овчарук // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей X Всеукраїнської науково-практичної конференції (22–23 листопада 2007 року) : у 2-х т. Т. І. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – С. 17–19.

References: 1. Tabachnikova M. B. Teoreticheskie kontseptsii evolyutsionnykh izmeneniy sotsialno-ekonomicheskikh sistem, [Theoretical Concepts of Evolutionary Changes in Socioeconomic Systems] [Electronic resource] / M. B. Tabachnikova // Problemy regionalnoy ekonomiki. Vestnik TsIRE. – Access mode to journal : <http://www.lerc.ru/?part=bulletin&art=6&page=28>. 2. Avierina O. I. Sotsialna minlyvist: kohnityvnyi analiz : monohrafiia [Social Variability: the Cognitive Analysis : monograph] / za nauk. red. prof. V. P. Bekha ; Min-vo osvity i nauky, molodi i sportu Ukrainy, Nats. ped. un-t imeni M. P. Drahomanova. – K. : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2011. – 202 p. 3. Hrazhevska N. I. Ekonomichni systemy epokhy hlobalnykh zmin [The Economic Systems of the Era of Global Changes] / N. I. Hrazhevska. – K. : Znannya, 2008. – 431 p. 4. Rozvytok bankivskoi systemy Ukrainy yak osnova realizatsii stratehii ekonomichnoho zrostantia : [monohrafiia] [The Development of the Banking System of Ukraine as a Basis for Implementing the Strategy for Economic Growth : monograph] / za red. dokt. ekon. nauk, prof. O. V. Dziubluka. – Ternopil : TNEU, 2010. – 384 p. 5. Kornieiev V. V. Finansovi poserednyky yak instytuty rozvytku : monohrafiia [Financial Intermediaries as Development Institutions : monograph] / V. V. Kornieiev. – K. : Osнова, 2007. – 192 p. 6. Myshkin F. S. Ekonomika hroshey, bankivskoi spravy i finansovykh rynkiv [Economics of Money, Banking and Financial Markets] / F. S. Myshkin ; [per. z. anh. S. Panchyshyn, A. Stasyshyn, H. Steblii]. – K. : Osnovy, 1999. – 963 p. 7. Shkolnyk I. O. Finansovyi ryнок: suchasnyi stan i stratehiia rozvytku : [monohrafiia] [Financial Market: Current State and Development Strategy : monograph] / I. O. Shkolnyk. – Sumy : VVP "Mriia-1" LTD, UABS NBU, 2008. – 348 p. 8. Stepanenko O. P. Otsiniuvannya efektyvnosti funktsionuvannya ta rozvytku bankivskoi systemy [Evaluation of the Bank System Performance and Development] / O. P. Stepanenko // Ekonomika rozvytku. – 2013. – No. 1 (65). – P. 5–10. 9. Ihnatiuk A. I. Haluzevi rynky: teoriia, praktyka, napriamy rehuliuвання : monohrafiia [Industry Markets: Theory, Practice and Regulation Directions] / A. I. Ihnatiuk. – K. : NNTs IAE, 2010. – 465 p. 10. Tochylin V. O. Formuvannya funktsionalno efektyvnoi modeli

rynku : konkurentsia ta bariery, rynkova vlada i derzhavne rehuliuвання [Formation of a Functionally Efficient Market Model: Competition and Barriers, Market Power and State Regulation] / V. O. Tochylin, V. V. Venher // Aktualni problemy ekonomiky. – 2009. – No. 2 (92). – P. 23–38. 11. Nort D. Instytutsii, instytutsiina zmina ta funktsionuvannya ekonomiky [Institutions, Institutional Change and Economic Performance] / D. Nort. – K. : Osnovy, 2000. – 170 p. 12. Haidai T. V. Paradyhma instytutsionalizmu: metodolohichniy kontekst : [monohrafiia] [Institutionalism Paradigm: Methodological Context : monograph] / T. V. Haidai. – K. : Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr "Kyivskiy universytet", 2008. – 296 p. 13. Kurmanova L. R. Institut rynku v sisteme razvitiya bankovskikh uslug [Institute of the Market in the System of Banking Service Development] / L. R. Kurmanova // Ekonomicheskie nauki. – 2009. – No. 4 (59). – P. 273–276. 14. Nikiforov P. O. Instytutsiini peredumovy rozvytku struktury finansovoho rynku [Institutional Preconditions for the Development of the Financial Market Structure] / P. O. Nikiforov, V. I. Kravets // Visnyk KNU imeni Tarasa Shevchenka. Seriya "Ekonomika". – 2006. – Issue 90. – P. 9–11. 15. Vernikov A. V. Formy sobstvennosti i instytutsionalnye izmeneniya v bankovskom sektore : nauchnyy doklad [Ownership Forms and Institutional Changes in the Banking Sector : research report] / A. V. Vernikov. – M. : INFRA-M, 2007. – 52 p. 16. Heiets V. M. Postkryzovi perspektivy ta problemy rozvytku ekonomik Ukrainy i Rosii (makroekonomichnyi aspekt) [Post-crisis Prospects and Problems of the Economies of Ukraine and Russia (macroeconomic aspect)] / V. M. Heiets // Finansy Ukrainy. – 2011. – No. 3. – P. 3–18. 17. Pustoviit R. F. Instytutsiine formuvannya postsotsialistychnoho bankivskoho sektora [Institutional Formation of the Postsocialist Banking Sector] / R. F. Pustoviit, M. P. Ovcharuk // Problemy i perspektivy rozvytku bankivskoyi systemy Ukrainy : zbirnyk tez dopovidey X Vseukrainskoi naukovy-praktychnoi konferentsii

(22–23 lystopada 2007 roku) : u 2-kh t. Vol. 1. – Sumy : UABS NBU, 2007. – P. 17–19.

Інформація про автора

Трохименко Вікторія Іванівна – канд. екон. наук, асистент кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (03022, Україна, м. Київ, вул. Васильківська, 90-А, e-mail: trokhymenko.v@gmail.com).

Информация об авторе

Трохименко Виктория Ивановна – канд. екон. наук, асистент кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (03022, Україна, г. Київ, ул. Васильковская, 90-А, e-mail: trokhymenko.v@gmail.com).

Information about the author

V. Trokhymenko – PhD in Economics, assistant lecturer of the Department of Economic Theory, Macro- and Microeconomics of Taras Shevchenko Kyiv National University (90-A Vasylykivska St, 03022, Kyiv, Ukraine, e-mail: trokhymenko.v@gmail.com).

Рецензент
докт. екон. наук,
професор Колодізев О. М.

Стаття надійшла до ред.
09.07.2014 р.

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ

УДК 336.22

Жебчук Л. Л.

Розглянуто об'єктивні причини необхідності вдосконалення чинного механізму оподаткування доходів населення в Україні. Доведено, що в сучасних умовах господарювання неможливо повністю виключити втручання держави у соціально-економічні процеси, отже, важливо максимально ефективно поєднувати регулятивну та фіскальну функції податків з метою регулювання доходів фізичних осіб та забезпечення реалізації покладених на органи державної влади функцій. Виявлено ряд проблем у чинному механізмі оподаткування доходів населення та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: механізм оподаткування, прогресивне оподаткування, номінальна та реальна заробітна плата, податкове навантаження.